

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906
KvK: 67682065

088 88 90 100
info@waterschaplimburg.nl
www.waterschaplimburg.nl

Provincie Limburg
T.a.v. mevrouw H.G.M Luijten
Postbus 5700
6202 MA MAASTRICHT

datum 7 mei 2024
uw kenmerk 2023/3934
zaaknr. 2023-Z6547
documentnr. WLDOC-1816675345-6367
onderwerp Voortgangsrapportage Versnellingsvoorstel NPLG; "gebiedsprocessen waterkwaliteit"

Geachte mevrouw Luijten,

Hierbij ontvangt u de ondertekende voortgangsrapportage voor het Versnellingsvoorstel NPLG; "gebiedsprocessen waterkwaliteit". Met het indienen van deze voortgangsrapportage geven wij invulling aan de rapportageverplichting uit de subsidiebeschikking die wij op 19 oktober 2023 hebben ontvangen.

Met behulp van negen vragen, voortkomend uit de subsidiebeschikking, geeft de voortgangsrapportage inzicht in de inhoudelijke voortgang van de gebiedsprocessen tot en met het eerste kwartaal van 2024. Aanvullend op deze inhoudelijke toelichting is ook de financiële voortgang toegevoegd.

Voor vragen naar aanleiding van de voortgangsrapportage kunt u contact opnemen met Sjriek Cromptvoets, +31 682666294. Mailen kan ook naar S.Cromptvoets@waterschaplimburg.nl. Wilt u het zaaknummer 2023-Z6547 noemen als u ons belt of mailt. Dan kunnen wij u beter helpen.

Met vriendelijke groet,

het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg,

de secretaris-directeur,

de dijkgraaf,

ir. E.J.M. Keulers MMO

S.M.M. Borgers

Memo

aan Provincie Limburg,
T.a.v. H.G.M. Luijten

afschrift aan Roger Lenders

van Sjriek Cromptvoets

datum 28 februari 2024

onderwerp Voortgangsrapportage versnellingsvoorstel NPLG; gebiedsprocessen waterkwaliteit

zaaknr. 2023-Z6547

documentnr. WLDOC-1816675345-6299

Op 19 oktober 2023 heeft waterschap Limburg de beschikking voor de verlening van een incidentele subsidie voor het project “Versnellingsvoorstel NPLG; gebiedsprocessen Waterkwaliteit” ontvangen.

Het project Gebiedsprocessen Waterkwaliteit bestaat uit een gebiedsgerichte aanpak voor zeven gebieden waar glastuinbouw en/ of pot- en containerteelt aanwezig is. In deze gebiedsprocessen wordt ingezet op het achterhalen van nog onbekende bronnen die kunnen zorgen voor normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast willen we bronnen opsporen die bijdragen aan de nutriëntenbelasting in het betreffende oppervlaktewater. De aanpak bestaat op hoofdlijnen uit intensieve monitoring, het in kaart brengen van lozingen én waar nodig het doorlopen van de waterstromen bij bedrijven. De precieze aanpak verschilt per gebied en is in de basis te onderscheiden in:

1. Gebiedsproces Siberië
2. Gebiedsproces Dorperpeel
3. Kleinschalige gebiedsprocessen
 - a. Diepeleng (Horst)
 - b. Reindonk (Horst)
 - c. Schelbergshof (Swolgen)
 - d. Berendonkse beek (Baarlo)
 - e. Belfelderbroekbeek (Belfeld)

Het gebiedsproces Siberië, dat eind 2022 als eerste is gestart heeft in 2023 de eerste positieve resultaten laten zien. In de overige gebieden is later gestart (Q4 2023) dan gepland, in afwachting van de verlening van de subsidie. Aan de hand van de onderstaande vragen, voortkomend uit de subsidiebeschikking, wordt de voortgang van het project toegelicht.

1. Een kwantitatieve beschrijving van de voortgang op de genoemde doelen (natuur, water). Indien dit niet kwantitatief mogelijk is wordt toegelicht waarom dit niet mogelijk is.

De projectopdracht beschrijft een aanpak voor zeven gebieden met daarin geconcentreerde glastuinbouw en/ of pot- en containerteelt. Eén van de gebieden is het glastuingebouwgebied Siberië. In dit gebied is in november 2022 gestart met een gebiedsgerichte aanpak ter verbetering van de waterkwaliteit. In de andere zes gebieden is pas eind 2023 gestart met de aanpak zoals omschreven in het Plan van Aanpak. Deze verlate start is ontstaan in afwachting van de provinciale subsidieverlening. Omdat deze gebiedsprocessen pas kort lopen is er geen kwantitatieve beschrijving mogelijk.

In het gebied Siberië zijn drie locaties waar maandelijks het oppervlaktewater wordt bemonsterd op nitraat en fosfaat. Tweemaandelijks wordt er geanalyseerd op de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen. Aan de hand van de resultaten van deze metingen wordt zichtbaar of er een afname is van de genoemde stoffen in het oppervlaktewater. Andere metingen die in het gebied worden verricht, waaronder continumetingen op geleidbaarheid en tussentijdse nitraatmetingen geven een indicatie van verbeteringen dan wel verslechtingen, maar kunnen geen kwantitatieve resultaten bieden over de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater.

Op één van de drie meetlocaties in het gebied Siberië worden al meerdere jaren metingen uitgevoerd, als onderdeel van het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen. Dit gaat om meetpunt "OKRAA600". Een vergelijking met 2022 laat zien dat in 2023 dezelfde twee werkzame stoffen normoverschrijdend zijn aangetroffen, wat betreft de jaargemiddelde norm. Opvallend is dat de normoverschrijding in 2023 veel kleiner is dan in 2022 (respectievelijk 42x en 7x kleiner).

Op basis van de gemiddelde concentraties op jaarbasis is er voor nutriënten de volgende verbetering waargenomen. Naast het gebiedsproces kan de dalende emissienorm voor stikstof (voor substraatteelt), vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer hebben bijgedragen aan deze verbetering.

- Nitraat: 25% afname in 2023 t.o.v. 2022;
- Fosfaat: 46% afname in 2023 t.o.v. 2022.

De twee andere meetlocaties in het gebied zijn in 2023 specifiek voor dit gebiedsproces aangemaakt waardoor er geen vergelijking mogelijk is met 2022 of voorgaande jaren.

2. Een kwalitatieve beschrijving van veranderingen/voortgang op de volgende aspecten:

a. de voortgang op de genoemde doelen (natuur, water)

Met de intensieve monitoring in het gebied Siberië zijn in 2023 meerdere ongewenste waterstromen waargenomen die een negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit in het gebied. De meest noemenswaardige waarnemingen zijn;

- Twee lekkages in funderingen of vloeren;
- Drie foutaansluitingen van leidingen en onbekende lozingen;
- Twee ongewenste lozingen van visueel verontreinigd water;
- Een ongewenste pompinstallatie;
- Een toegestane lozing met een hoge nutriëntenbelasting.

Na het signaleren van de ongewenste waterstromen zijn afspraken gemaakt met de betreffende bedrijven waarna er binnen de afgesproken termijn maatregelen zijn genomen om toekomstige problemen te voorkomen. De toegestane lozing van nitraatrijk water, negatief van invloed op de waterkwaliteit, maar vanuit de huidige wet- en regelgeving toegestaan heeft op dit moment aandacht van de ondernemers en waterschap. Op initiatief van de ondernemers uit het gebied wordt op dit moment bekeken of er zuiveringsmogelijkheden zijn die ervoor kunnen zorgen dat de nitraatconcentraties in het gebied afneemt.

De intensieve monitoring bestaat uit:

- Continusensoren voor geleidbaarheid en temperatuur;
- Dronevluchten met een warmtecamera (lozingen waarnemen);
- Meetbootje met sensoren voor nitraat, geleidbaarheid, temperatuur en pH;
- Maandelijks monstername en analyse voor nitraat en fosfaat;
- Tweemaandelijks monstername voor gewasbeschermingsmiddelen.

Naast de monitoringsactiviteiten zijn de toezicht-gerelateerde werkzaamheden geïntensiveerd, hebben er gezamenlijke bijeenkomsten plaatsgevonden (november 2022 en september 2023) met alle ondernemers uit het gebied en worden alle meetresultaten gedeeld met alle betrokken partijen. Transparantie en openheid helpt om vertrouwen te krijgen én het delen van de meetresultaten zorgt voor een discussie in het gebied als blijkt dat er verschillen zijn tussen de waterkwaliteit op verschillende locaties in het gebied. Ook zijn er regelmatig bedrijfsbezoeken en wordt er in kleinere samenstellingen gesproken over een verbetering van de waterkwaliteit. Naast de maatregelen die zijn genomen is ook het geven van voorlichting en het creëren van bewustwording van groot belang voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Dat de ondernemers o.a. zelf het initiatief nemen voor onderzoek naar zuiveringsmogelijkheden voor nutriënten, geeft aan dat dit bewustzijn vergroot is.

b. de voortgang op de in de aanvraag nagestreefde doeltreffendheid

Het gebiedsproces in het gebied Siberië is een effectieve aanpak voor het verbeteren van de waterkwaliteit. De doeltreffendheid is redelijk groot, gezien de maatregelen die reeds zijn genomen om ongewenste waterstromen te verhelpen. Het effect van de genomen maatregelen op de totale waterkwaliteit in het gebied is nog lastig aan te tonen gezien de relatief korte meetperiode en de onwetendheid over de grote van de bijdrage van iedere individuele bron.

Een andere aanpak, met een focus op individuele bedrijven of handhaving heeft geen zin als niet bekend is waar bronnen zitten (bijv. onbekende lozingen, lekkages). Daarnaast heeft de gebiedsgerichte samenwerking ook een positief effect op het draagvlak en de onderlinge samenwerking in het gebied. Bedrijven spreken elkaar aan op activiteiten en houden elkaar scherp als het gaat om de waterkwaliteit in het gebied.

Een kritische blik op de doeltreffendheid laat wel zien dat nog intensiever toezicht nodig is om alle waarnemingen en signalen die kunnen duiden op onwenselijke waterstromen op te kunnen pakken.

c. de voortgang op de in de aanvraag voorgestelde doelmatigheid

Ook gedurende de looptijd van deze aanpak is het duidelijk dat deze gebiedsgerichte en niet generieke werkwijze de juiste aanpak is voor de problematiek. Inspelen op de activiteiten in het gebied is van groot belang (signaleren en reageren). Deze aanpak, die in een relatief kort tijdsbestek is geconcentreerd, is intensief maar daardoor ook efficiënt. Generieke maatregelen gaan in deze specifieke gebieden niet het probleem oplossen aangezien de oorzaak vooral lijkt te zitten in onbekende waterstromen.

d. de betrokkenheid van personen, groepen en andere actoren bij de uitvoering van het project

Ondernemers in het Siberië zijn samen met Glastuinbouw Nederland goed aangehaakt. Voor de andere gebieden is dit, door de recente start, nog niet het geval en ook niet altijd nodig. Afhankelijk van de meetresultaten wordt de aanpak en betrokkenheid van ondernemers per gebied bepaald. In bepaalde gebieden, met negatief opvallende meetresultaten, worden de ondernemers uitgenodigd voor een bijeenkomst waarin de meetresultaten en aanpak worden toegelicht. In gebieden waar meetresultaten al direct herleidbaar zijn naar bepaalde bedrijven of minder schrikbarend zijn, worden ondernemers ingelicht via de bestaande contacten van de toezichthouders.

e. een voortgang op de tijdsplanning bij de uitvoering van het project

De planning zoals opgenomen in het Plan van Aanpak is deels achterhaald door de latere start (als gevolg van de latere provinciale subsidieverlening).

In het gebied Dorperpeel is in januari 2024 gestart met de intensieve monitoring, in plaats van juli 2023. In de vijf gebieden die als “kleinschalig gebiedsproces” zijn omschreven, is de intensieve monitoring in januari gestart in plaats van oktober 2023. Omdat er binnen de subsidieperiode maar één teeltseizoen gemonitord kan worden, kan dit mogelijk zorgen voor een verminderd doelbereik. Indien nodig zal het gebiedsproces buiten de subsidieperiode langer doorlopen. Logischerwijs kan het doelbereik dat buiten de subsidieperiode wordt bereikt niet gerapporteerd worden binnen de voorgeschreven rapportageperiode.

Het gebiedsproces in het gebied Siberië loopt volgens planning. Wel is de intensieve monitoring doorgezet in 2024 i.p.v. afgeschaald omdat de meetresultaten nog geen aanleiding geven tot afschaling.

Verder is ervoor gekozen om de inhuur van personeel voor monitoringsactiviteiten te concentreren in een kleiner tijdsbestek. Aangezien er meer personele inzet nodig is dan vooraf gedacht zijn de financiële middelen niet toereikend voor de langere inzet zoals eerder gepland.

f. de borging dat waar mogelijk lock-in effecten worden voorkomen (het doen van investeringen die later kunnen botsen met besluitvorming in de gebiedsgerichte aanpak en zorgen voor een impasse op het landbouwbedrijf (ruimtelijke en financiële mogelijkheden en forse nadelen)

Niet relevant, het betreft hier bestaande glastuinbouw- of pot- en containerteeltgebieden.

g. de borging dat het project effectief is, zeker de goede kant op werkt en op korte termijn uitgevoerd wordt (no-regret)

Ervaringen bij het Hoogheemraadschap van Delfland laten zien dat deze werkwijze effectief is en op relatief korte termijn resultaat laat zien. Ook bij het gebiedsproces in Siberië zien we dat deze werkwijze effectief is. Dit gezien de waarnemingen van de verschillende ongewenste waterstromen die vervolgens zijn verholpen door de bedrijven. Daarnaast draagt het gebiedsproces bij aan het vergroten van bewustwording en zorgt het voor meer aandacht voor de water gerelateerde aspecten op en rondom het bedrijf. Het is op dit moment nog te vroeg om te beoordelen of de maatregelen ook zorgen voor een blijvende kwaliteitsverbetering van het oppervlaktewater. Dit zal moeten blijken uit het vervolg (2024) en toekomstige monitoring.

Maatregelen die worden uitgevoerd voor het verhelpen van lozingen of lekkages zijn no-regret. Wanneer blijkt dat een soortgelijke aanpak voor de overige gebieden niet effectief is, zal gekeken worden naar aanpassingen voor een zo groot mogelijk doelbereik.

h. indien relevant de (optredende) risico's bij de uitvoering van het project en hoe hiermee om wordt gegaan (politiek/bestuurlijk, financieel, juridisch, technisch, organisatorisch, ruimtelijk, maatschappelijk)

Niet relevant. Opdrachten voortkomend uit de specifieke uitkering worden uitgezet conform het inkoopbeleid.

i. indien relevant overige veranderingen die optreden tijdens de uitvoering van het project:

De eerder genoemde aanpassing in de planning heeft ook een effect op de begroting. Dit effect lijkt vooral te zorgen voor een verschuiving van kosten naar een andere periode of kostenpost. Verder is nog niet duidelijk of de gemaakte kosten uit 2023 ingediend kunnen worden omdat het financiële systeem destijds nog niet was ingeregeld zoals gewenst is voor de financiële verantwoording van deze subsidiebeschikking.

In het bestand “uitsplitsing monitoring” is per gebied aangegeven op hoeveel meetpunten er monsternames en analyses plaatsvinden. Door het kortere tijdsbestek en nieuwe inzichten tijdens de voorbereiding zijn er diverse aanpassingen gedaan aan deze opzet. Zo zijn er extra meetpunten toegevoegd en/ of is het aantal metingen aangepast. Dit alles met het doel om een zo groot mogelijk doelbereik te realiseren.

[illegible]

Financiële voortgang

Onderstaande tekst dient als toelichting bij de overzichtstabel met daarin de begrote kosten en de daadwerkelijk gemaakte kosten. Belangrijk om te vermelden is dat het hier gaat om gebiedsprocessen die vooraf niet volledig zijn af te bakenen. Er zal ingespeeld moeten worden op de ontwikkelingen in het gebied en het proces. Dit vraagt om flexibiliteit in uitvoering en projectmanagement. Het proces in de zin van samenwerking met het gebied én het uiteindelijke doelbereik is hierin leidend.

1. “Intensieve monitoring ..”

Omdat er later is gestart met de uitvoering van twee maatregelen (gebiedsproces Dorperpeel en kleinschalige gebiedsprocessen), is er een duidelijke afwijking zichtbaar tussen de begroting en de daadwerkelijke kosten voor de intensieve monitoring. Dit komt door het niet verrichten van de begrote metingen in Q3 en Q4 2023. Zoals te zien worden de begrote kosten in Q1 2024, na de genoemde verlate start wel gehaald.

2. “Incidentele metingen ..”

Incidentele metingen zijn tot nu toe nauwelijks gebruikt omdat dit geen meerwaarde zou betekenen in het gebiedsproces Siberië. Er moet namelijk een aanleiding zijn om een incidentele meting te verrichten. In Q1 van 2024 is er wel gebruik gemaakt van deze post. In welke mate dit in de rest van 2024 zal zijn is vooraf niet te zeggen. Dit is afhankelijk van diverse factoren (lozingen, afwijkingen in monitoring, veldwaarnemingen etc.). Afhankelijk van het verdere verloop wordt bekeken of de niet benutte middelen op andere wijze ingezet kunnen worden om het totale doelbereik te vergroten.

3. “Inhuur fte voor monitoring met sensoren”

Deze kostenpost loopt achter op de begroting omdat deze maatregel bewust later start dan eerder voorzien in de planning/ begroting. Deze latere start is een gevolg van de latere subsidieverlening maar ook van het feit dat er in de eerste periode met eigen personeel is gewerkt om ervaring op te doen in het werken met de sensoren en apparatuur. Daarnaast is het hierdoor duidelijker geworden wat de exacte behoefte is voor de inhuur in deze gebiedsprocessen wat resulteert in een betere uitvraag.

In de komende periode wordt er prioriteit gegeven aan deze kostenpost en wordt duidelijk in hoeverre de begrote kosten daadwerkelijk ingevuld kunnen worden gedurende 2024.